

פרשת במדבר - ערב יום ירושלים

"אניש על דגלך באתת לבית אבותי יתנו בני יעקב אל מפקד שבטם
לאהל מועד יתנו: " (במדבר 1: 1)

דגל ישראל

מפרשת הדגל

כתיב יקר - הדגל כליש העולם
והקורבן אלי לומר בזה שיעקר חשקם של ישראל היה לתואות לבד העולם כי גם ה' נקרא עליהם
ויבאו מזה, ועל ידי זה ישאו דגל הרומויות והנצחון בכל ארבע רוחות העולם... וזה אור הדגל כי
הוא סימן להנצחון במהותה ודגל זה הוא בנפש ה' כי לא מתקיים ירשו ארץ כי בשם ה'...

מלבי"ם (במדבר פרק ג) - הדגל כליש עמנו
ואמר איש על דגלו בארצו לבית אבותם, ר"ל שכל אחד היה לו דגל מיוחד וכל דגל היה לו אור
מיוחד מתחת לבית אבותם כמו שפיר' המפ' שיתחדה ה"ל על דגלו צורת ארץ ועל דגל ראובן צורת
אדם ולאפרים שור ולדן נשר והיה דוגמת ארבע רוחות עשמה כפה, והיה בכל דגל שלשה שבטים וכל
שבט היה לו דגל מיוחד מתחת אל אבני החושן כמו שכתובם יומן....

צורת הדגל

דוד וילפסון - נשיא ההסתדרות הציונית ה-2 (1897) - "במקודת מנהיגו הישיל בארץ לבול, כתיב
לעשות את כל ההכנות לקונגרס הראשון. בין השאלות הרבות שהעסיקונו אז הייתה אחת... באיזה
דגל נקשט את אולם הקונגרס? מה הם צבעיו? הן דגל איז לבן. הרעיון הזה הסאבבי מאוד. עריך
ליצור את הדגל, ואולם באיזה צבעים נבחר?
והנה הבחיק רעיון במוחי: הרי יש לנו דגל לבן כחול. המלית אשר מה נרעם? בתולדותנו - מלית זו
היא סמלנו. נוציא נא את המלית מגרתיקת ונגויל ארחת לעיני ישראל ולעני כל העמים. הומברי אז
דגל כחול לבן ומגן דוד מצויר עליה. ומן בא לעולם דגלנו הלאומי"

אילמור ככתיב מסכת מנחות דף מג ע"ג ב
תע"א, הרי ר' מאיר אומר: מה בעתה וכלת כפל מיני צבעונין? מאני שחמלות דומה לים וים דומה
לשקיע ויקיע לכבוד, שנאמר: (שמות כ"ד) "ותחת רגליו פמנשה לבנת הספיר ובעצם השמים
לבוה"

שנ"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן 100
חבה כפי שידוע זה מאור פננים שעשו ציור מגן דוד על פרמית ועל מעילים ומטפותיה וכל היה מי
שדעו ער על זה, ואם נראה לנו מקור צורת המגן דוד אין בזה שום קפידא, וגם יש בזה ענין לתומרי
שהשנ"ת מלך למעלה ולמטה ולכל ד' רוחות השמים, ושכיבות שם דוד לא ידוע, ואולי הוא סימן
לדוד שבמנה במלחמתו על תשי"ת שהוא מלך למעלה ולמטה ובכל רוחות השמים שלכן לא היה
הוא מגלמי בשם דוד ומתולדותיהם כציור התורה.

אם תשאלונו איך אנו פוחדים תלמודי, מבינו על דגל מדינת ישראל ואם יש לו בכלל ערך הלכתי? אענה לכם פשוט: איננו גורס בכלל מקסם של דגל וסמלים טקסיים כמונו. היהדות שוללת פולחן עצמים גשמיים. ברם, אל נא נוזעלם מדיון בשולחן ערוך, כי 'הרוג שנהרג בידי עכו"ם, קובעין אותו בבגדיו, כדי שיראה את דמו ויקום, שנאמר 'ובקיתו דמם לא ניקיתו'. במילים אחרות, בגדי יחודי מקבלים קדושה מסוימת כשהם מוכתמים בדם קדוש. והדברים קל וחומר בן בנו של קל וחומר לדגל הכחול לבן, שטובל בדמם של אלפי צעירים יהודים (דתיים ולא דתיים) שנפלו במלחמת השחרור בהגנתם על הארץ והישוב."

דגל ירושלים

מאמרי הראי"ה (קטעים מ"דגל ירושלים ב"א" - ירושלים תרפ"א - 1921)

שהתכונה החלוצית של בנין האומה ותחייתה בארצה כובשת לה את דרכה בחיים, התעמולה רבה וגדולה, והאירואלים החילוניים מקסימים, וטבעו של עולם צריך להם, וכל לב רגש מוכרח להודות, שבה כבוד ורב טוב צפון גם בהתחיה החילונית שלנו, הדינלה בשם ציון, שמטרתה היא המדינה היהודית בארץ האבות. אבל מעבר מזה נוכחנו לראות, שכמה שיעלית החול במצעדיו איננו עלול כלל לכוא לתעורתו, אם לא יופיע אור הקודש בתכונה רוממה, ויאיר את מחשכו. ואור הקודש הוא בא מתוך הכרת הקודש שלנו, מתוך התביעה האלהית הפנימית אשר כושמת ישראל מתוך אור ישראל וקדושו, שהוא אור העולם ומלואו.

והמגמה האחרונה של הקודש אינה רק המדינה כיראם כסא ד' אשר בירושלים, כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו, ובעת אשר על נהרות בבל ישבנו גם הכינו בזכרנו את ציון, כאשר לבנו נשבר ונפשנו נדכאה על תורבנו המדיני, מיד נשבענו לא רק לשם ציון כיראם אל ירושלים שמנו פנינו. "אם אשכתן ירושלים השכח ימיני, חדבק לשוני לחכי אם לא אוכרכי, אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתיי", והקול המלוה אותנו בנועם תקותו פעמים בשנה, בליל התקדש חג הפסח וכחתימת נעילת יום הקדוש, הוא קול נשמת האומה המביעה את עומק חפצה: "לשנה הבאה בירושלים".

תנועת התחיה שלנו תסרת היא אותו התיאור הנדרש לה, אותו החום המוכרח לפיתוחה ועילויה, והאור והחום הזה לא בגכולות החול נוכל למצוא אותו - ממקור הקודש מוצאו, ואת מקור הקודש של התחיה חיבוס אנו לחשוף לעת הזאת הרבה יותר מבכל הזמנים, זאת הדגל של יסוד הקודש שבתחיה, אומרת היא התנועה הירושלמית להרים. זאת היא מטרתה של ההסתדרות ירושלים, ההולכת ומתפתחת מתוך ההכרה של חיי הנשמה אשר לעמנו.

הגיע הזמן לברר את המושגים, החול והקודש שכחינו הלאומיים אינם יסודות הסותרים זה את זה כיראם להיפך יסודות הבונים זה את זה, המגנינים זה על זה, המשכללים זה את זה.

"ירושלים" היא איריאה, ולא תברה ואגודה כמובן המצוי והרגיל, אנחנו אומרים, שלא יתכונן החול בלא יסוד הקודש, כשם שלא יעמד הקודש בחיים בלא יסוד החול, אנחנו דורשים מכל אחינו שיש להם איזה יתש לחוש הקודש, והם באמת כל בניה של אומתנו הקדושה, שידעו את חובתם, שיכירו ויודיעו לרבים, שכל זמן שהננו מניחים את תנועת התחיה שלנו להסמך רק על יסודה החילוני לבדו הרינו מסכנים את כל מעמדה, הננו סוגרים את הדלת בעד התפתחותה, והננו ממעטים את כבודה.

הרימו את דגל ירושלים, תדשו את התנועה הירושלמית, הטיפו בעד הרעיון הירושלמי, זכרו את דבר ד' אשר יצא מירושלים שהוא יחיה את התורה אשר תצא מציון. מה לעשות, אין זו שאלת, העבודה היא מרובה ועצומה, אנו צריכים להעמיד את העביון של חיי הקודש שלנו בעזרה של תחינו הלאומית

הציונות היא באת"ה של עד החול שבחינוגו הלאומיים, ועל"כן הננו חייבים לתזקה ולאמצה, אבל מיד הננו חייבים ליצור באת"ה של הקודש של החיים הלאומיים שלנו. בין כלפי פנים בין כלפי חוץ; וזה אי"אפשר כ"אם על ידי יצירתה של התנועה הירושלמית, תנועת הקודש של התחיה.

ותנועת הקודש הזאת, אחים יקרים, איננה תנועה חדשה, היא היא התנועה העתיקה, היסודית והשרשית, הנצחית והאיתנה, שכל התנועות החילוניות שבתחיתנו הלאומית הן באות מבנה ועוזרות לתקומתה.

באו זנרים את דגלה של מדינת ישראל בארץ ישראל במלא מובנה.

באו ונשלים את החסר בתכונת התחיה החילונית אשר בציונות על"ידי תחית הקודש אשר יופיע ע"י רוממות דגל קדשנו, דגל ירושלים.

הקבצו אל דגל קדשנו, אחים מרחוק ומקרוב הקבצו באהבה, כאמונה, בהתלהבות של קדושה, באומץ ובחיל, בכח ועוצם של תחיתנו הלאומית ההולכת ומופיעה, הננו קוראים לאמץ את כל מה שנוצר כבר ולהסיף ערכו חיים שלמים, אשר נרדמו עד כה ולא שמשו עדיין בתור מאורות בתכונת תחיתנו הלאומית כחידושה, באו לעזרה, באו ובנו בהיכל ד', באו והקימו את הבנין הנכון והנשוא, בנין בית ישראל על אדמתו בקודש ובחול שעל טהרת הקודש, ואת תחית הקודש הקימו ורוממו על"ידי הסתדרותנו הקדושה, הסתדרות ירושלים, הבאה מתוך הרעיון הירושלמי, מתוך המחשבה הנצחית של עמ"הקודש, המקושר לאדמת קדשנו לעולמים והמצפה לגאולתו השלמה, שתופיע עליו מקודש, לעדן ולקדש את כל מצעדי החילוניים ההולכים ומתגשמים בחיי התחיה הלאומית שלנו.

ישלח עורך מקודש ומציון יסעדך.

הקבצו אל דגל קדשנו דגל ירושלים, הסתרוו בהסתירותנו הקדושה הסתדרות ירושלים, הטיפו לרעיונו הקדוש הרעיון הירושלמי, עוררו בכל עוז את תנועתנו הקדושה תנועת ירושלים, העירו את כל כח הקודש אשר בעמנו לבנות את ביתנו הלאומי, רוממו את תחיתנו הלאומית למעלת התחיה השלמה תחית הקודש, זכרו מרחוק את ד' וירושלים תעלה על לבבכם, וכל הגותר בציון והנשאר בירושלים קדוש יאמר לו, כל הכתוב לחיים בירושלים.

קדשו את תחיתנו הלאומית, רוממו את דגל ירושלים, התאמצו בעד מטרתנו היסודית: עם קדוש על אדמת הקודש, כברכת עוצמה וגבורת קודש.

יום ירושלים

נתיבות שלום (דברים שנזכרו רק במסגרת פנימית בתוך הסיוות סלונים בחוברת נתיבות שלום - "קובץ מאמרים מיוחדים" - ירושלים תשל"ד - 1974 - תרב שלום נוח ברזובסקי נתן את השיחה הזאת בעצם ימי המלחמה ב1967 עם שחרור הכותל כאשר הוא היה אז ראש ישיבת סלונים)

א

ייעלץ לבי בתי, רמה קרני בתי, רחב פי על אויבי כי שנחתי בישועתך, אין קדוש בתי כי אין בלתי¹³. יהי שמית ומחיה מוריי שאול ויעלי¹⁴ אנו מתחייבים להכיר בנסיים שעשה לנו הקבייה בימים האלו, נסים גלויים והזרת פנים מלפניו יתייש לעמו ישראל, מה שלא זכו לראות הרבה עשרות דורות, ואסור לנו להיות בוסר בטובתו של מקום¹⁵, כי עשה עמנו עכשיו נס כפול:

(א) אותו רשע הכן של זמננו¹⁶ ימינו רצה להשמיד את כל היהודים, ועשה הקבייה נסים יינהפוך הוא אשר ישלטו היהודים הנזה בשונאיהם¹⁷, והשמידו את יכל סוס רכב פרעה ופרשו¹⁸ כשעות ספורות, וינפל פחד היהודים עליהם¹⁹, ייורא ישראל את הוד הנזילה אשר עשה ה' במצרים ויאמינו בתי²⁰, ענם אלו הרדוקים מאמונה וכל מי שיש לו מות בקדקדג, מודים שלא היה שום ענין טבעי בהנעתן שעשה הקבייה באופן מופלא ביותר, שום צבא עוד לא השיג הישגים כאלו שכוחות כבירים התמוטטו לפניהם בשעות ספורות.

(ב) הנס השני - בנילווי אהבתו יתי לעמו ישראל געפ שאינו הגון ואינו כדאי²¹, שהוחזר לנו לרשותנו שריר בית מקדשנו הכותל המערבי, שאמרו חז"ל²² כי מעולם לא זזה שכינת משם שאמר "הנה עומד אחר בתלנו"²³, אחר ייט שנה שכבר התרחקנו ממקום הקודש הזה, והוחזרו לנו מקומות הקדושים מערת המכפלה ישני חברון וקבר רחל; מקומות שלא זיכו שם רגל יהודי זה ייט שנת, ואוו לבנים שגלו מעל קברי אבות ואמהות, ומעתה הם נמצאים תחת רשותנו, ואנו עומדים נדהמים ומזועזעים מתחילייהם הגדולים שהראה לנו הייית, ומה אישב לה.

"ואני אמרתו נרשתי מגד עיניך, אך אוסיף להביט אל היכל קדשך".²⁷ הפסוק היה עמד נגד עיני לפני ייבו שנה, עת נפלה העיר העתיקה בידי הערבים ושוב לא יכול יהודי לגשת אל מקום מקדשנו התאספנו כאלפים איש בהיכל ושיבת מאה שערים וישבנו על הארץ ובביתנו, וחשבתיו אז שהגענו לשיא ההסתה.²⁸ כי אחרי שהושמדו מאתנו בחיזי האומות וכששה מיליונים יהודים יגדע בחרי אף כל קרו ישראל.²⁹ כל זמן שהכותל המערבי היה בידנו והיה לנו מקום הקודש הזה, שיהודי היה יכול לשפך שירו בפני אביו שבשמים, עוד היה כוח לתחיית מעמדו. אבל מה נוראה הסתרת פנים זו שהשיית הרחיק אותנו למען פניו, ובאילו אינו הפך שוב בוג, ויאוי לבנים שגלו מעל שלחן אביוס,³⁰ וכאותו בן המלך שמשוגל לסבול גם כשאביו מיוסר אותו בכל מיני יסורים קשים ורעים, אבל בשעה שאביו המלך מניסר מעל היכל המלך על זה אינו יכול להתחם ולהתחזק, והרגשנו באותה השעה כי אנו מתמוססים מצער וזנון שנגרשנו מגד עיניך.³¹ יאשרנו מה טוב ולקנוי³² בשעה הגזילה הזאת, ששוב תאיר לנו הקבייה בהארט פנים וגילויים שלא זכת שום יור והחזרו לנו מקום מקדשנו, מקום שלא וזה שכינה משם. תאושר והזענוג הכי גדול שיהודי מרגיש בעולמו הוא בשעה שמרגיש בקרבת אלוקותו יתי, וכמריד ייאגי קרבת אלוקים לי טובי³³, והמקום המסוגל ביותר לזה הוא בכותל מערב, שיהודי מרגיש כי הוא עומד שם ינוכח גני ה' ושופך ליבו כמים נכהי³⁴, וכשאמר שם ברוך אתה וכו' מרגיש שמשמעות מיוחדת בוכחותו יתי, שאם כי ימלא כל הארץ כבודי³⁵, אך שם המקום היחיד בעולם שלא וזה שכינה משם. ויאלו פינו מלא שירה כים אין אנו מסמיקים וכוהי³⁶. יבואה ה' ויתנה זאת היא גלגלת בעינינו³⁷.

ג

ממאורעות ימים הגדולים ואלו אנו צריכים לשמוע את קול ה' היוצא מהם הקורא לנו. כבנו שאמר מרן אדמו"ר זי"ע³⁸ עה"פ יוקרא אל משה וידבר ה' אליו³⁹, מה דכתיב ויקרא לשון נסתה, ולא כתיב מי הקורא, שמכל המאורעות העוברים על האדם בוקעת קריאה מהקבייה. פעם הוא ממאורעות של שמיחה המרימים אותו ועל ידי זה שומע את דבר ה' הקורא אליו, ופעם הוא זה מינון וצער המשברים את רוחו, אשר מהם צריך לשמוע דבר ה' הקורא אליו. כל הוי האדם ומאורעותיו הם קריאה גדולה מאביו שבשמים, ואם בחיי הפרס הוא בן, כ"ש המאורע חביר הזה, הנסים והנלאות שעשה חקבייה אתנו, שהם קריאה גדולה מאביו שבשמים.⁴⁰

הגילוי הגדול מהארט פניו יתי הוא יכי פקד ה' את עמו⁴¹, ועלינו לעודר רחמים מרובים כי יאתה ה' החילות להראת לעבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אי בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכנבורתך, אעברה נא ואראה את החר הטוב הזה והלבנוני⁴², היינו שיבנת לנו ביהמ"ק במהרה בימינו, כי עדין טענה בגלותא ועוד לא זכינו אפילו לאתחלתא דגאולה⁴³. כי מהו ענין גאולה, שהבריאה

שהבריאה כולה השקועה בחומרנות תזכה לגאולה יעמלאה הארץ דעה את ה'י⁴⁴, יגראתו עין בעין בשוכו אל נוהי⁴⁵, יוגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו וגו'⁴⁶.

אמנם יחד עם זה עלינו להביט נכוחה במאורעות הכבירים שעברו עלינו זה עתה, וכל מה שעבר עלינו כדור האחרון החל מחשמה הטרואה, וכל המאורעות הבלתי גילים שעברו עלינו בכל התקופה האחרונה, שהכל מחייב התבוננות ומחשבה, כי אנו הגלכים ומתקדמים לקראת הגאולה; ועיד שפני רבותה"ק⁴⁷ לשון שאמרו חז"ל⁴⁸ יצפה לרגלי משיח. שלכאורה, לשון רגלי משיח אין להם ביאור, אלא מרומנו שכמו דידוע כי בלידה הגילה מתחיל ללכת עם הראש, אבל כשקורה שמתחיל ללכת עם הרגלים והו ליות משובנת, אבל יתכן שיצא גם מזה לידה - אותו דבר בביאת המשיח: בשלא וזכום, הכל הולך להיפך עם בחי רגלים, אבל יתכן שכל זה הוא רגלי משיח שאנו צריכים לצפות לזה, ועלינו להרעיש עולמות יאבינו מלבנו גלה כבוד מלכותך עלינו והופע והישא עלינו לעיני כל חיי⁴⁹.

ד

מאורעות הימים ותפקידנו חקי בשעה זו יש לראות מרומנו בפסוק יאתם ראיתם אשר עשיתי לנצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואביא אתכם אלך ועתה אם שכווע תשמעו בקולי⁵⁰, זכינו לראות הנס הראשון אשר עשה ה' למצרים לעינו, וזכינו לראות הגילוי והארט פנים שקירב אותנו שאנו יכולים לבוא למקום השכינה בבחי יאביא אתכם אליי, וכל זה מחייב אותנו הרבה, כל זה קריאה גדולה מחקבייה יוהייתם לי סגולה⁵¹, שנתקרב אלוי בכל לבנו ובכל נפשנו.

והנה ידוע המאמר⁵² מה דכתיב אחרי קבלת התורה יוכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר וירא העם וינועו ויעמדו מרהוקי⁵³. היינו, כי בשעה שנפתחו כל הוי רקיעים⁵⁴ במעמד הנשגב וראו כי יאין עוד מלבדו⁵⁵, ועכאנו את יקול אלוקים מדבר מתוך האש⁵⁶, האנשים הפעוטים כל העם לא התבוננו אל העיקר רק שמו לב אל הקולות ואל הלפידים וגו', ועיינו וירא העם וינועו

ויעמדו וישארו אחיכם שוב עומדים מרחוק. ע"כ זהו עיקר העבודת בימים אלו להרגיש את העיקר ולתבונן ימה היא שואל מעמדו³⁴ בשעה הגדולה הזאת, להתרומם ולהתעלה בתורתו ועבודתו יתי, ויתד עם זה לתתאמן בתפלה לבקש שיגאלנו גאולה שלימה בבניין ביהמ"ק, וישור מניח עלינו ארץ נשאי³⁵. וכמו שאמר הרחיק ממוריקי זייע³⁶ עדימ, כי בשעה שאדם מגיע לחיכל המלך ומבקש רשות כניסת או השרים הנמצאים שם אומרים לו, שכל מה שהוא רוצה גם הם יכולים למלא מבוקשו ואין צריך לזכנס פנימה, אבל אם הוא טוען אוני רוצה שום דבר רק לראות את פני המלך אזי מוכרחים לתת לו רשות כניסה.

אסור לנו להתפתות ולהשלים עם כל מה שבית השנוי, רק הפילתנו כי רצוננו לראות את מלכנו, ולבקש ימלך רחמן רחם עלינו וכו' בנה ביתך כבתחילה וכונן מקדשך על מזבחי³⁷, יישם נעלה ונראה וכו'³⁸, וכה יעזור הי בביא.